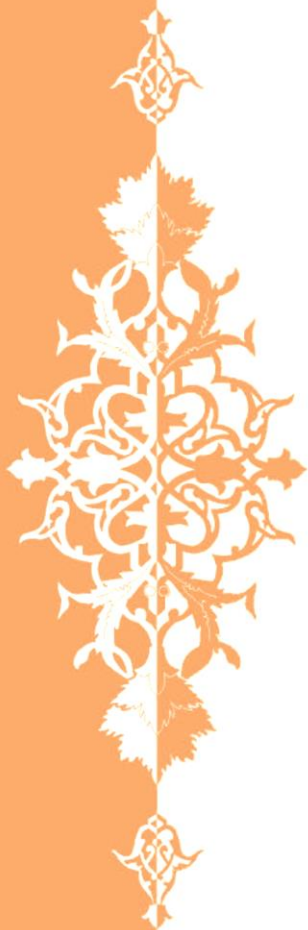

پژوهشکده شورای نگهبان

گزارش کارشناسی

پرونده‌های دیوان عدالت اداری
در خصوص:

تقاضای ابطال جزء «ج» بند «۱» قسمت
«۶-۰۱-۲» مجموعه قوانین و مقررات
استخدامی نفت

کد گزارش: ۹۴۰۴۰۲۲

تاریخ انتشار: ۱۳۹۴/۴/۲۳

پژوهشکده شورای نگهبان

شناسنامه گزارش

گزارش کارشناسی پرونده‌های دیوان عدالت اداری

موضوع:

تقاضای ابطال جزء «ج» بند «ا» قسمت «۶-۰۱-۲» مجموعه
قوانین و مقررات استخدامی نفت

تهیه و تنظیم:

محمد سرگزی

نظارت:

محمد بهادری

پژوهشکده شورای نگهبان

شماره گزارش: ۹۴۰۴۰۲۲

تاریخ تنظیم: ۱۳۹۴/۴/۲۳

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

گزارش کارشناسی پرونده‌های استعلامی دیوان عدالت اداری

موضوع شکایت: تقاضای ابطال جزء «ج» بند «۱» قسمت «۶-۰۱-۲»
مجموعه قوانین و مقررات استخدامی نفت

شاکی: عزت‌اله حیدری

طرف شکایت: وزارت نفت جمهوری اسلامی ایران

جهات مغایرت شرعی: مغایرت با آیات قرآن کریم و روایات منقول از
معصومین^(ع) به علت تبعیض ناروا و مغایرت با اصل تساوی در برابر قانون و
اصل برابری

شماره و تاریخ نامه دیوان: ۹۰۰۰/۲۱۰/۱۴۴۱۲۰/۲۰۰ مورخ ۱۳۹۳/۱۲/۶

مقدمه

آقای عزت‌اله حیدری که حسب ادعای خود، در سال ۱۳۶۹ به‌عنوان نگهبان در شرکت پالایش نفت آبادان مشغول به خدمت و در سال ۱۳۷۶ استخدام شده، در شکایت خود به طرفیت وزارت نفت جمهوری اسلامی ایران، ابطال جزء «ج» بند «۱» قسمت «۶-۰۱-۲» (جذب و به‌کارگیری دانش‌آموختگان ممتاز دانشگاه‌ها) از مجموعه مقررات استخدامی وزارت نفت را درخواست کرده است. این مقررہ بیان می‌دارد:

«ج- شرایط و مشخصات دانش‌آموختگان ممتاز دانشگاه‌ها مندرج در بند «۱» قسمت «۶-۰۱-۲» صرفاً افرادی را که از تاریخ ۱۳۸۹/۱/۲۴ در رشته‌های مورد

نیاز صنعت نفت به استخدام در می آیند، را شامل می شود و به کارمندانی که قبل از تاریخ فوق، استخدام شده اند و یا در حین خدمت، رأساً مدرک تحصیلی بالاتر أخذ نموده / می نمایند، تسری ندارد.»

توضیح آنکه نامبرده در حال حاضر دارای مدرک کارشناسی ارشد است و خود را واجد شرایط دانش آموختگان ممتاز دانشگاه ها می داند، اما با توجه به اینکه ایشان در حین خدمت ادامه تحصیل داده است و از سوی دیگر تاریخ استخدام ایشان پیش از تاریخ مقرر در این مصوبه (۱۳۸۹/۱/۲۴) است، وی را مشمول امتیازات و مزایای مربوط به این دانش آموختگان ندانسته اند. این موضوع باعث شده است که ایشان طی دادخواست اعلامی، ابطال این مقرر را به دلیل تبعیض آمیز بودن از هیأت عمومی دیوان درخواست کنند.

شرح و بررسی

همان طور که گفته شد، به موجب جزء «ج» بند «۱» قسمت «۶-۰۱-۲» مقرر موضوع شکایت، شرایط و مشخصات دانش آموختگان ممتاز دانشگاه ها صرفاً افرادی را که از تاریخ ۸۹/۱/۲۴ در رشته های مورد نیاز صنعت نفت به استخدام در می آیند، شامل می شود و کارمندانی را که قبل از تاریخ فوق استخدام شده و یا در حین خدمت رأساً مدرک تحصیلی بالاتر را أخذ نموده اند شامل نمی شود. شاکی این امر را به دو دلیل مخالف با شرع دانسته است:

۱. عنوان مقرر، «جذب و به کارگیری» است و «به کارگیری»، هم شامل افرادی می شود که جدیداً استخدام می شوند و هم افرادی را دربرمی گیرد که سابقاً استخدام شده و مشغول به خدمتند.

همان طور که در بند «۲» استدلال های شرکت ملی نفت ایران آمده است، این

ادعای شاکی صحیح به نظر نمی‌رسد.

۲. اصل تساوی همه در برابر قانون و یکسان بودن قانون برای همه افراد. در این خصوص شاکی به‌عنوان نمونه به چند آیه^(۱) و روایت^(۲) استناد کرده است که بر برابری افراد و لزوم قضاوت و داوری به عدالت و انصاف تأکید کرده‌اند. درخصوص آیات و روایات استنادی شاکی باید گفت با توجه به احکام کلی آیات و روایات، تطبیق آن با موضوع حاضر قابل تأمل است.

همچنین شاکی، مقررره مورد شکایت را مغایر اصول ۴ و ۱۹ و بند «۹» اصل

---

۱. الف - **سوره مبارکه النساء، آیه شریفه ۵۸:** «إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تُؤَدُّوا الْأَمَانَاتِ إِلَىٰ أَهْلِهَا وَإِذَا حَكَمْتُمْ بَيْنَ النَّاسِ أَنْ تَحْكُمُوا بِالْعَدْلِ إِنَّ اللَّهَ نِعِمَّا يَعِظُكُمْ بِهِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ سَمِيعًا» (خداوند به شما فرمان می‌دهد که امانت‌ها را به صاحبانش بدهید! و هنگامی که میان مردم داوری می‌کنید، به عدالت داوری کنید! خداوند، اندرزه‌های خوبی به شما می‌دهد! خداوند، شنوا و بیناست).

ب - **سوره مبارکه مائده، آیه شریفه ۴۲:** «سَمَاعُونَ لِلْكَذِبِ أَكَالُونَ لِلْسُّخْتِ فَيَنْ جَاؤُوكَ فَاحْكُم بَيْنَهُمْ أَوْ أَعْرِضْ عَنْهُمْ وَإِنْ تُعْرِضْ عَنْهُمْ فَلَنْ يَصْرُوكَ شَيْئًا وَإِنْ حَكَمْتَ فَاحْكُم بَيْنَهُم بِالْقِسْطِ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ» (شنوندگان دروغ و خوردگان [مال] حرام‌اند پس اگر نزد تو آیند میانشان داوری کن یا از آنان روی بگردان و اگر از آنان روی بگردانی هرگز زبانی به تو نتوانند رسانید و اگر داوری کنی به داد و انصاف میانشان داوری کن؛ زیرا که خداوند دادگران را دوست دارد).

ج - **سوره مبارکه زلزال، آیه شریفه ۷:** «فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ» (پس هرکس هم‌وزن ذره‌ای نیکی کند [نتیجه] آن را می‌بیند).

۲. الف - **رسول اکرم (ص):** «أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ رَبَّكُمْ وَاحِدٌ وَإِنَّ أَبَاكُمْ وَاحِدٌ كُلُّكُمْ لآدَمَ وَ آدَمُ مِنْ تُرَابٍ إِنَّ أكرمکم عند الله أتقیکم و لیس لعربی علی عجمی فضل الا بالتقوی» (ای مردم همانا خدای شما یکی و پدر شما یکی است، همه شما از آدم و آدم از خاک است، همانا گرامیترین شما نزد خداوند با تقواترین شماست و عرب را بر عجم فضیلتی نیست جز به تقوا).

ب - روایتی که شأن نزول آیه شریفه ۵۸ سوره مبارکه توبه را درباره شخصی دانسته است که مدعی بود پیامبر (ص) برابری را رعایت نمی‌کرده است.

ج - روایتی مبنی بر اینکه حضرت علی (ع) پس از تصدی امر خلافت، به خزانه‌دارشان، ابن‌ابی‌رافع، دستور دادند که به هر یک از مهاجرین و انصار به‌طور برابر ۳ دینار از بیت‌المال بپردازد.

۳ قانون اساسی^(۱) دانسته است که بر لزوم اسلامی بودن کلیه قوانین و مقررات، برخورداری همه مردم ایران از حقوق مساوی و رفع تبعیضات ناروا تأکید دارند. به نظر می‌رسد در این پرونده، می‌توان به این اصول قانون اساسی توجه کرد اما اینکه این مقرره، از نظر مصداقی ناقض این اصول قلمداد شود، محتاج بررسی بیشتر است.

در مقابل، نماینده وزارت نفت طی لایحه‌ای این‌گونه استدلال کرده است:

۱. مستنداً به ماده (۴) قانون مدنی و قاعده عطف به ماسبق نشدن قوانین و مقررات، امکان تسری مصوبه موضوع شکایت به قبل وجود ندارد؛ چراکه این ضوابط از تاریخ تصویب و ابلاغ مقررات (۱۳۸۹/۱۲/۲۴) به بعد و آن هم برای استخدام جدید قابلیت اجرا دارد.

۲. هم خود واژه «به‌کارگیری» و هم عبارت «جذب و به‌کارگیری»، به معنای استخدام است و استناد شاکی به واژه مذکور برای تعمیم ضوابط موضوع شکایت به افرادی سابقاً استخدام شده و مشغول به خدمتند، موجه نیست.

۳. صرف اخذ مدرک تحصیلی بالاتر حین خدمت، موجد حق و امتیاز استخدامی ویژه‌ای برای مستخدم نیست و کارفرما را با تکلیفی مواجه نمی‌کند و

---

۱. اصل چهارم - کلیه قوانین و مقررات مدنی، جزائی، مالی، اقتصادی، اداری، فرهنگی، نظامی، سیاسی و غیر اینها باید براساس موازین اسلامی باشد. این اصل بر اطلاق یا عموم همه اصول قانون اساسی و قوانین و مقررات دیگر حاکم است و تشخیص این امر برعهده فقهای شورای نگهبان است. اصل نوزدهم - مردم ایران از هر قوم و قبیله که باشند از حقوق مساوی برخوردارند و رنگ، نژاد، زبان و مانند این‌ها سبب امتیاز نخواهد بود.

اصل سوم - دولت جمهوری اسلامی ایران موظف است برای نیل به اهداف مذکور در اصل دوم، همه امکانات خود را برای امور زیر به کار برد:

...

۹- رفع تبعیضات ناروا و ایجاد امکانات عادلانه برای همه، در تمام زمینه‌های مادی و معنوی.

اساساً ادامه تحصیل کارکنان فرع بر نیاز کارفرماست. در همین راستا، هیأت عمومی دیوان عدالت اداری در دادنامه شماره «۳۰۵ الی ۳۰۹» مورخ ۱۳۸۵/۵/۲۲ اعلام کرده است: «تعیین ... کیفیت تأثیر و عدم تأثیر مدارک تحصیلی کارکنان شرکت از وظایف و اختیارات شرکت ملی نفت ایران است و مجرد اخذ مدرک تحصیلی بالاتر در حین خدمت موجب حق و امتیاز استخدامی ویژه‌ای نیست.» با وجود اختیار تصدیق شده در دادنامه اخیرالذکر و درحالی که شرکت ملی نفت ایران الزامی نداشته و شاکی پس از استخدام، رأساً و بدون مطالبه و اعلام نیاز کارفرما اقدام به تحصیل و ارائه مدرک بالاتر کرده، شرکت مذکور مدارک کارشناسی و کارشناسی ارشد شاکی را تعدیل کرده است.

۴. برخورداری از امتیازات ویژه دانش‌آموختگان ممتاز دانشگاه‌ها، «صرفاً به منظور ایجاد انگیزه و ترغیب به جذب و به‌کارگیری در مرحله استخدام» در مقررات پیش‌بینی شده است و منحصراً در ابتدای ورود به خدمت ملاک عمل قرار می‌گیرد و نه در حین خدمت. ممتاز لحاظ نمودن مدرک تحصیلی و به تبع آن، بهره‌مندی از امتیازات ویژه ممتازی، صرفاً در مرحله استخدام صورت می‌گیرد؛ چراکه افراد در شروع استخدام، حقوق و مزایای کمتری نسبت به مستخدمین قبلی دارند و این مزایا برای ترغیب، جذب و نگهداشت دانش‌آموختگان ممتاز دانشگاه‌ها در نظر گرفته شده است.

نگاهی به امتیازات ویژه در نظر گرفته شده برای دانش‌آموختگان ممتاز دانشگاه‌ها، مذکور در بند «۲» مصوبه موضوع شکایت نیز همین امر را تأیید می‌کند؛ چراکه غالباً مربوط به بدو ورود به خدمت و استخدام و برای کم کردن فاصله آن‌ها با مستخدمین قدیم است.

۵. این مقررہ مربوط بہ متقاضیان جدید استخدام و ورود بہ خدمت است و شاکی درخواست استخدام ندارد کہ تقاضای ابطال مقررہ مذکور را کردہ است؛ بنابراین این مقررہ موضوعاً ارتباطی بہ شاکی ندارد و وی از شمول آن خارج است. آنچه بہ شاکی ارتباط دارد، مقررات تعدیل مدرک شاغلین است کہ همان طور کہ گفتہ شد، قبلاً در خصوص وی اعمال شدہ است.

۶. صرف نظر از این نکات، شاکی اساساً واجد شرایط شناسایی تحت عنوان دانش‌آموختگان ممتاز دانشگاه‌ها نیست؛ چراکہ طبق جزء «الف» بند «۱» قسمت «۶-۰۱-۲» مقررات مذکور، دانش‌آموختگان در صورتی بہ عنوان دانش‌آموختہ ممتاز شناختہ می‌شوند کہ بیش از ۳ سال از تاریخ فارغ‌التحصیلی آن‌ها نگذشتہ باشد. ذکر این نکتہ لازم است کہ هیأت عمومی دیوان عدالت اداری قبلاً طی دادنامہ شماره ۷۸۸ مورخ ۱۳۸۸/۱۱/۵، تعیین این امر را جزء صلاحیت‌های هیأت مدیرہ شرکت ملی نفت ایران دانستہ و قابل ابطال ندانستہ است.

نتیجہ گیری

با بررسی دلایل و مستندات شاکی، استدلال‌ها و پاسخ‌های وزارت نفت و محتویات پروندہ، ادلہ و استنادات وزارت نفت از لحاظ قانونی و رویہ‌ای مقرون بہ صواب بہ نظر می‌رسد. توضیح آنکہ استدلال اصلی شاکی جهت درخواست ابطال شرعی مصوبہ موضوع شکایت، متضمن تبعیض ناروا بودن آن است کہ در این خصوص علاوہ بر استدلال‌های مطرح شدہ توسط وزارت نفت، باید گفت از آنجا کہ مصوبہ موضوع شکایت اساساً اختصاص بہ موقعیت استخدام دارد و نہ موقعیت پس از استخدام، این ادعای شاکی در صورتی می‌توانست درست باشد کہ شاکی در مرحلہ استخدام قرار داشت و طبق مفاد مصوبہ در این مرحلہ تبعیضی در حق وی ایجاد می‌شد. در واقع موضوع این مصوبہ، مستخدمین

جدیدند و این مصوبه بین مستخدمین جدید تبعیضی ایجاد نمی‌کند. اگر هم شاکی ادعای تبعیض ناروا دارد، باید آن را درخصوص مقررات تعدیل مدرک تحصیلی شاغلین مطرح کند که البته با توجه به نکات مذکور در این گزارش، از جمله اینکه تعیین کیفیت تأثیر و عدم تأثیر مدارک تحصیلی کارکنان شرکت از وظایف و اختیارات شرکت ملی نفت ایران است و مجرد اخذ مدرک تحصیلی بالاتر در حین خدمت موجب حق و امتیاز استخدامی ویژه‌ای نیست و شاکی پس از استخدام، رأساً و بدون مطالبه و اعلام نیاز کارفرما اقدام به تحصیل و ارائه مدرک بالاتر کرده است، به نظر نمی‌رسد این ادعا صحیح باشد.

امام خمینی (ره):

و از شورایی محترم نگهبان می‌خواهم و توصیه می‌کنم، چه در نسل حاضر و چه در نسل مابقی آینده، که با کمال دقت و قدرت و ظایف اسلامی و ملی خود رایانها و تحت تأثیر هیچ قدرتی واقع نشوند و از قوانین مخالف با شرع مطهر و قانون اساسی بدون هیچ ملاحظه جلوگیری نمایند.

(سخن امام، ج ۲۱، ص ۴۲۲)

بزهشکده شورای نگهبان

تهران، خیابان شهید سپهبد قزنی، کوچه خسرو، پلاک ۱۲

صندوق پستی: ۱۴۶۳-۱۳۱۴۵ تلفکس: ۸۸۳۳۵۰۴۵

info@shora-rc.ir

www.shora-rc.ir